

VI. KONFERENCJE

IV ŁÓDZKA KONFERENCJA BIOGRAFICZNA

„BIOGRAFIA I BADANIE BIOGRAFII

– UCZENIE SIĘ Z WŁASNEJ BIOGRAFII”, Łódź, 5–6.02.2010

W dniach 5–6 lutego odbyła się w Łodzi IV konferencja biograficzna „Biografia i badanie biografii – uczenie się z własnej biografii” zorganizowana przez kierowany przez prof. dr hab. Elżbietę Dubas Zakład Andragogiki i Gerontologii Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego. W obradach wzięło udział 46 osób z 8 polskich uczelni wyższych. Konferencję otworzył dziekan Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego, prof. dr hab. Grzegorz Michalski. Witając gości konferencji, wyraził zadowolenie z możliwości ponownego goszczenia przedstawicieli różnych uczelni oraz nadzieję, że owocem spotkania będzie kolejny tom pracy zbiorowej. Zapoznał również zebranych z projektami naukowo-edukacyjnymi, jakie obecnie prowadzone są przez Wydział.

W pierwszym dniu w czasie obrad przedpołudniowych wysłuchano 8 referatów zebranych wokół wspólnego tematu: *Uczenia się z biografii Innych*. Obrady rozpoczęło wystąpienie prof. dr hab. Olgi Czerniawskiej (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi): *Sacrum i profanum w badaniach biograficznych osób starszych*. Pani prof. Czerniawska ukazała, w jaki sposób można dokonywać analizy wywiadów biograficznych tak, aby nie zburzyć stworzonego przez badanych obrazu życia. Posługując się metaforą warkocza przedstawiła wzajemne zależności między obszarami sakrum i profanum we wspomnieniach osób starszych. Kontynuacją tych rozważań był referat dr Moniki Sulik (Uniwersytet Śląski): *Lekcja odwagi w kontekście sytuacji granicznych, czyli uczenie się z biografii Innego na podstawie wspomnień Janiny Bauman zawartych w opowieści pt. „Zima o poranku”*. Autorka, wykorzystując typologię wydarzeń krytycznych ukazała obszary odwagi, jakie odnalazła, analizując wspomnienia Janiny Bauman. Kolejną referentką była absolwentka Uniwersytetu Łódzkiego, mgr Ewelina Gotowicka, która zaprezentowała tekst *Moje uczenie się z biografii Innych (na przykładzie wywiadu z panem Heniem)* będący fragmentem analizy badań przeprowadzonych w ramach pracy magisterskiej. Prof. dr hab. Elżbieta Dubas (Uniwersytet Łódzki) w referacie *Życie determinowane historią. Uczenie się z biografii Innych. Na przykładzie relacji Renee Villancher „Moje skradzione życie”* postawiła pytanie na ile człowiek pozostaje bezbronny wobec historii pisanej przez wielkie H? Przedstawiając pięćdziesięciosiedmioletnią walkę Renee Villancher o możliwość powrotu do Francji, ukazała problem osamotnienia od ojczyzny. Zauważyła również, że uczenie się z biografii Innego jest możliwe tylko wówczas, gdy dochodzi do spotkania badanego i badacza w ich doświadczeniach biograficznych.

Referat prof. dr. hab. Krzysztofa J. Szmidta i mgr Moniki Modrzejewskiej-Śmigulskiej (Uniwersytet Łódzki): *Psychopedagogiczne biograficzne badania nad twórczością – krytyczny przegląd wybranych stanowisk* zapoznał zebranych z podejściem biograficznym w badaniach nad twórczością.

Pani mgr Katarzyna Grzesiak (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) w referacie *Sukces osób znaczących – potrzeba badań biograficznych* przedstawiła dwa rozumienia sukcesu – statyczne, jako pewien wynik, rezultat i dynamiczne, jako proces o charakterze ewolucyjnym. Zwracając uwagę na fakt, iż „sukces jest żywy elementem współczesnego dyskursu nad edukacją” oraz że „najczęściej badania nad fenomenem sukcesu prowadzone są przez psychologów, metodami ilościowymi, co może wpływać na zniekształcenie ich wyników”, postulowała rozpoczęcie badań biograficznych. Przedstawiła również projekt badań, jakie pragnie przeprowadzić na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Kolejny referat mgr Agaty Białkowskiej (Uniwersytet Warszawski): *Wolontariat misyjny szkołą życia* przybliżył zebrany wyniki badań nad rolą, jaką w życiu młodych wolontariuszy misyjnych odegrało doświadczenie bycia od kilku do kilkunastu miesięcy na misji. Autorka ukazała również, w jakich sferach życia wolontariuszy zaszły największe zmiany pod wpływem doświadczenia misyjnego i kontaktu z inną kulturą.

Pierwszy blok tematyczny zamykał referat mgr Joanny Golonki i mgr Małgorzaty Nikodem (Uniwersytet Wrocławski): *List jako dokument biograficzny. Wspólnota doświadczeń Nadawcy i Badacza*. Na przykładzie analizy „Listów z Syberii” autorstwa Irki Andryszczak i kontaktów z jej bratem autorki ukazały trzy fazy temporalne oddziaływania listów.

Popołudniowy blok tematyczny – *Badanie biografii w kontekście interdyscyplinarnym*, rozpoczęło wystąpienie prof. dr. hab. Sławomira Sztobryna (Uniwersytet Łódzki): *Biodoksografia pedagogiczna*. Pan profesor, nie znajdując w literaturze pedagogicznej definicji terminu biodoksografia, buduje ją uznając, że jest to „równoczesny i współzależny opis życia i twórczości jednostki, o charakterze hierarchicznym uwzględniającym wpływ danej doktryny na życie innych. Dokonuje się w niej również porównania z innymi doktrynami”. Podstawne piramidy stanowi życie i twórczość, kolejny poziom to auto-biografia, a na szczycie jest biodoksografia.

Kolejnym referującym był dr Marcin Wasilewski (Uniwersytet Łódzki), który przedstawił tekst: *Źródła do biografii Protagorasa. Od Platona do Diogenesa Laetiosa*. Osią wystąpienia były trzy perspektywy temporalne: chronologia życia Protagorasa, chronologia źródeł mówiących o jego życiu i chronologia interpretacji źródeł.

Następne wystąpienie, autorstwa dr Marcina Kafara (Uniwersytet Łódzki): *Badanie biografii w kontekście koncepcji enacted stories*. Na przykładzie badań terenowych w hospicjum, ukazało dylematy moralne badacza wysłuchującego narracji osób terminalnie chorych. Czy można pozostać jedynie an-

tropologiem w kontakcie z innym człowiekiem? Czy nie należy pojąć się roli opiekuna osoby chorej?

Klamrą zamykającą ten blok był referat mgr. Sebastiana Zawistowskiego (Uniwersytet Łódzki): *Refleksje historyka nad biografią w roli źródła historycznego. Wychowanie i edukacja Stalina*. Autor dokonał opisu warsztatu naukowego historyka i ukazał możliwości wykorzystania biografii jako źródła historycznego. Krytycznie analizując biografie Józefa Stalina autorstwa różnych osób, ukazał wpływ środowiska rodzinnego i edukacji religijnej na dorosłe życie dyktatora.

Zakończeniem pierwszego dnia obrad był warsztat biograficzny „Pamiętnik badacza” poprowadzony przez pracowników Zakładu Andragogiki i Gerontologii Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego – prof. dr hab. Elżbietę Dubas, dr Joannę Stelmaszczyk i mgr. Wojciecha Świtalskiego. Celem warsztatu była prezentacja efektów rocznego okresu prowadzenia pamiętnika o charakterze badawczym. Każdy z prowadzących przedstawił inny model pracy biograficznej, ukazujący różnice rozumieniu roli i funkcji pamiętnika wynikające z odmiennych doświadczeń biograficznych. Uczestnicy warsztatu włączyli się w dyskusję nad znaczeniem refleksji nad własnym życiem w pracy badawczej i dydaktycznej oraz pomocowej andragogów.

Drugi dzień obrad został podzielony na dwa bloki tematyczne. Pierwszy – *Badanie biografii Innych*, składający się z 6 referatów rozpoczęła prof. dr hab. Joanna Michalak (Uniwersytet Łódzki) wystąpieniem: *Wydarzenia przełomowe: uczenie się na tle biegu życia zawodowego*. Autorka zwróciła uwagę na wzrost, w ostatnich trzydziestu latach, liczby badań jakościowych nad karierami zawodowymi nauczycieli. Pozwoliło to na pojawienie się głosu samych nauczycieli w tych badaniach i zbudowało „dialogiczną obecność wszystkich podmiotów edukacyjnych w badaniach”. Analizując wyniki badań nad nauczycielami, którzy odnieśli sukces zawodowy, prof. Michalak zauważyła niepokojące zjawisko osamotnienia w momencie sukcesu. Odpowiadając na pytanie czego uczymy się jako badacze z biografii nauczycieli, podkreśliła rolę postawy pokory w kontaktach z innymi.

Pani dr Celina Witkowska (Uniwersytet Łódzki) zaprezentowała referat *Skazani na siebie – raport z badań w DPS w Legnicy* będący komunikatem z badań terenowych przeprowadzonych w Domu Pomocy Społecznej w Legnicy. Autorka ukazała podstawowe przyczyny i długość przebywania pensjonariuszy w DPS-ie. Zapoznała zebranych z listą marzeń osób starszych, do których należy potrzeba kontaktów z rodziną, chęć posiadania zwierzęcia, a nawet pragnienie śmierci.

Kolejny referat, mgr Małgorzaty Kostrzewskiej (Uniwersytet Łódzki): *Ścieżki dochodzenia do bezdomności. Rekonstrukcja procesu na przykładzie biografii bezdomnych*, ukazał raport z badań nad bezdomnymi z Łodzi i możliwości wykorzystania biografii bezdomnych w pracy społeczno-pedagogicznej skierowanej do bezdomnych. W swym wystąpieniu autorka postulowała zwięk-

szenie odpowiedzialności społeczeństwa za proces wychodzenia z bezdomności oraz powołanie osoby trzeciej jako reprezentanta bezdomnych w kontaktach z instytucjami pomocy społecznej.

Przedstawiciel Dolnośląskiej Szkoły Wyższej mgr Damian Dudała w referacie *Badanie biografii osób z niepełnosprawnością – aktualne problemy realizacji badań*, zwrócił uwagę na trudności, jakie napotyka badacz w kontaktach z osobami głuchymi. Zjawisko istnienia dwóch języków migowych oraz fakt, że „głusi kulturowo” nie uważają się za niepełnosprawnych, a raczej za członków mniejszości językowej w dużym stopniu, zdaniem referenta, utrudnia prawidłowe przeprowadzenie badań.

Następnie pani mgr Beata Adamczyk (Uniwersytet Łódzki) zaprezentowała tekst: *Zorientowanie na biografię w pracy na podstawie wybranych doświadczeń niemieckich*. Przedstawiła w nim wybrane orientacje biograficzne pojawiające się w obrębie niemieckiej pracy społecznej. Zapoznała zebranych z przyczynami zainteresowania niemieckich pracowników socjalnych biografią oraz poszukiwała odpowiedzi na pytanie: czy można abiograficznie odnosić się do życia podopiecznych.

Na zakończenie tej części obrad wystąpiła dr Alina Tomaszewska (Wyższa Szkoła Humanistyczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie): *Rola środowiska społecznego w wyznaczaniu trajektorii edukacyjnych osób z dysleksją*. Przedstawiając raport z badań nad przebiegiem karier edukacyjnych osób z dysleksją, skupiła się na czynnikach społecznych wyznaczających trajektorie edukacyjne. Podkreśliła rolę rodziny jako grupy wsparcia psychicznego i miejsca budowania pozytywnego obrazu siebie poprzez rozwijanie zainteresowań własnych dzieci. Zwróciła uwagę na znaczenie owocnej współpracy między szkołą a rodziną dzieci i młodzieży z dysleksją.

Drugą część obrad tego dnia stanowił warsztat biograficzny poprowadzony przez dr Joannę Wawrzyniak, mgr Katarzynę Wypiorczyk-Przygodę (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi): *Najważniejsze zdarzenie w życiu w kontekście wydarzeń globalnych*. Jego celem było ukazanie roli historii pisanej przez wielkie H w życiu pojedynczych osób i całych społeczeństw.

Podsumowując dwudniowe obrady, prof. Elżbieta Dubas zwróciła uwagę na różnorodność wystąpień i ich wysoki poziom. Dziękując gościom za przybycie, zachęciła zebranych do nadsyłania tekstów do wspólnej publikacji.

Joanna Stelmaszczyk
Wojciech Świtalski

**„STAROŚĆ W PRZESTRZENI BADAWCZEJ ANDRAGOGIKI”,
Zakopane, 20–21.04.2010¹**

W dniach 20–21 kwietnia 2010 r. odbyła się w Zakopanem I ogólnopolska konferencja naukowa skierowana do osób zajmujących się problematyką starzenia i starości w różnorodnych aspektach, m.in.: edukacyjnym, socjologicznym, psychologicznym, kulturowym, demograficznym. Całość rozważań skupiona był wokół problemów badawczych odnoszących się do osób w „złotym wieku”. Na konferencję przybyły osoby z różnych ośrodków akademickich w Polsce zajmujące się refleksją w nurcie intensywnie rozwijającej się dyscypliny – gerontologii społecznej. Animatorem niniejszego działania był zespół prof. Elżbiety Dubas z Uniwersytetu Łódzkiego oraz dr. Artura Fabiśa z Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku-Białej.

Organizatorzy, przygotowując konferencję ustanowili kilka ważnych celów, do których zaliczało się:

- wymienienie dotychczasowych doświadczeń w zakresie refleksji i badań gerontologicznych, podejmowanych przez polskich andragogów,
- przegląd aktualnych badań gerontologicznych realizowanych przez andragogów,
- opracowanie wstępnych założeń ewentualnego wspólnego andragogicznego projektu ogólnopolskich badań gerontologicznych,
- podjęcie prac przygotowujących do dalszego rozwoju publikacji z serii wydawniczej „Biblioteka Gerontologii Społecznej”².

Akces w konferencji zgłosiło wiele osób zajmujących się wybranymi wyinkami teoretycznymi oraz praktycznymi gerontologii. W celu efektywnego zagospodarowania wiedzy prelegentów plan wystąpień został przez organizatorów podzielony na części plenarne oraz panelowe. W pierwszym dniu spotkania konferencję otworzyli organizatorzy prof. Elżbieta Dubas oraz dr Artur Fabiś w towarzystwie prof. Józefa Pólturzyckiego oraz dziekana Wyższej Szkoły Administracji dr. Arkadiusza Wąsińskiego. Część plenarna obfitowała w pięć wystąpień. Pierwsza prelekcja prof. Elżbiety Dubas w sposób przejrzysty, a zatem logicznie i chronologicznie uporządkowany ukazywała tematykę starości w przestrzeni badawczej andragogiki. Z kolei wykład prof. Józefa Pólturzyckiego (Szkoła Wyższa Pawła Włodkowica) pozwolił słuchaczom na przeniesienie się w okres, w którym żyli i tworzyli seniorzy polskiej andragogiki. Prelekcja prowadzona w sposób niezwykle obrazowy, ciekawy wzbudziła ogromne zainteresowanie wśród słuchaczy. Lekkość wyrażania opinii połączona z szeroką wiedzą prelegenta może być w tym wypadku bardzo dobrym wzorem do naśladowania dla

¹ Niniejszy tekst ukazał się w: A. Frąckowiak (red.), „Edukacja Otwarta”, 1/2010, Szkoła Wyższa Pawła Włodkowica, Płock 2010, s. 183–188.

² E. Dubas, A. Fabiś, *I Zakopiańska konferencja gerontologiczna*, [w:] Rocznik Andragogiczny 2009, Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, Warszawa – Płock 2009, s. 498.